

Bruxelles, 30.11.2016.
COM(2016) 860 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU, ODBORU REGIJA
TE EUROPSKOJ INVESTICIJSKOJ BANC**

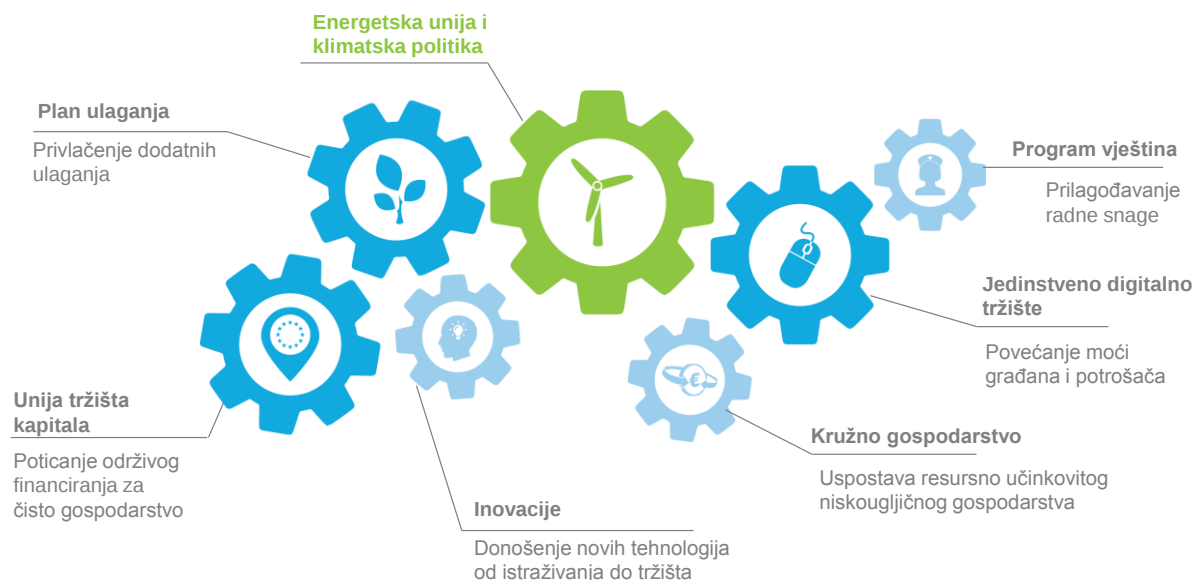
Čista energija za sve Europljane

1. UVOD

Energetska unija jedan je od deset prioriteta Junckerove Komisije. U okviru energetske unije teži se modernizaciji gospodarstva EU-a, a ona djeluje u kombinaciji s drugim vodećim inicijativama kao što su jedinstveno digitalno tržište, unija tržišta kapitala i plan ulaganja za Europu da bi se ispunili ciljevi povezani s radnim mjestima, rastom i ulaganjima za Europu.

Ovaj paket prilika je za ubrzavanje prijelaza na čistu energiju, rasta i otvaranja radnih mjesta. U okviru paketa, kojim će se do 2021. mobilizirati javna i privatna ulaganja u dodatnom iznosu do 177 milijardi eura godišnje, u sljedećih se deset godina BDP može povećati do 1 % te se može stvoriti 900 000 novih radnih mjesta¹. To bi značilo i da će emisija ugljika u gospodarstvu EU-a 2030. u prosjeku biti 43 % niža nego sada², a otprilike polovinu izvora za proizvodnju električne energije u EU-u činit će izvori za proizvodnju obnovljive energije.³

Slika 1.: Modernizacija gospodarstva – uloga energetske unije i klimatske politike

Pariški sporazum prvi je svoje vrste i ne bi ga bilo moguće sklopiti bez Europske unije. Danas ostajemo na vodećem položaju i dokazujemo da Europska unija zajedničkim nastojanjima može ispuniti preuzete obveze. – **Jean-Claude Juncker**, o ratifikaciji EU-a Pariškog sporazuma, 4. listopada 2016.

Energetski sektor važan je za europsko gospodarstvo: cijene energije utječu na konkurentnost cijelog gospodarstva i čine u prosjeku 6 % godišnjih troškova kućanstva⁴. U njemu je zaposleno približno 2,2 milijuna ljudi u više od 90 000 poduzeća diljem Europe⁵ te on čini 2 % ukupne dodane vrijednosti⁶. Podržava ga uspješna proizvodna industrija koja pruža potrebnu opremu i usluge, ne samo u Europi, nego diljem cijelog svijeta. Razvoj proizvoda i usluga povezanih s obnovljivim izvorima energije i energetske učinkovitosti doveo je do

¹ Procjena utjecaja za izmjenu Direktive o energetske učinkovitosti, SWD(2016) 405.

² Temeljni rezultati procjene utjecaja za izmjenu Direktive o energetske učinkovitosti, SWD(2016) 405.

³ Procjena utjecaja za preinaku Direktive o energiji iz obnovljivih izvora, SWD(2016) 418.

⁴ COM(2016) 769.

⁵ *EU energy in figures*, Statistical Pocketbook 2016.

⁶ Eurostat – nacionalni računi.

osnivanja novih poduzeća diljem Europe, čime su Europljanima osigurani novi izvori rasta i radnih mjesta. Utjecaj energetske unije na zapošljavanje uvelike prelazi okvire industrije opskrbe energijom. Primjerice, u sektorima povezanim s obnovljivim izvorima energije izravno je ili neizravno zaposleno više od milijun radnika⁷, a približno milijun radnika zaposleno je u sektoru povezanom s energetsom učinkovitošću⁸.

Energetska unija glavno je sredstvo i doprinos EU-a globalnom i sveobuhvatnom prijelazu na niskougljično gospodarstvo. EU je posredovao u sklapanju Pariškog sporazuma u prosincu prošle godine, a zahvaljujući brzom ratifikaciji EU-a taj prvi globalni sporazum o borbi protiv klimatskih promjena stupio je na snagu za manje od godinu dana, 4. studenoga 2016. Pariškim sporazumom određen je jasan i ambiciozan smjer kretanja za ulaganja u inovacije s niskim udjelom ugljika. Sada je prioritet provesti ambiciozne obveze EU-a u pogledu klimatskih promjena preuzete u Parizu, što uvelike ovisi o uspješnom prijelazu na sustav čiste energije jer dvije trećine emisija stakleničkih plinova nastaju proizvodnjom i potrošnjom energije.

Jednako je važno osigurati da prijelaz na sustav čiste energije koristi svim Europljanima. Svi potrošači, uključujući i one ranjive ili energetske siromašne, trebali bi se osjećati uključeno i iskoristiti konkretne prednosti pristupa sigurnijoj, čistijoj i konkurentnijoj energiji, što su glavni ciljevi energetske unije. Komisija je već predstavila Okvirnu strategiju za energetske uniju⁹, prijedloge o sigurnosti opskrbe plinom¹⁰, sustav EU-a za trgovanje emisijama¹¹ i povezana pravila o raspodjeli napora¹² te uporabi zemljišta i šumarstvu¹³, kao i strategiju za mobilnost s niskom razinom emisije¹⁴.

Kako je najavljeno u Programu rada Komisije za 2017.¹⁵, Komisija danas predstavlja regulatorne prijedloge i mjere za olakšavanje usmjerene na modernizaciju gospodarstva i poticanje ulaganja u sektore povezane s čistom energijom.

Regulatorni prijedlozi i mjere za olakšavanje predstavljeni u paketu usmjereni su na ubrzavanje, transformaciju i konsolidaciju prijelaza gospodarstva EU-a na čistu energiju pri čemu će se otvoriti radna mjesta i potaknuti rast u novim gospodarskim sektorima i poslovnim modelima.

Zakonodavnim prijedlozima obuhvaćeni su energetska učinkovitost, energija iz obnovljivih izvora, model tržišta električne energije, sigurnost opskrbe i pravila upravljanja za energetske uniju.

Predstavljeni paket ima tri glavna cilja:

- **davanje prioriteta energetske učinkovitosti,**
- **postizanje globalnog vodstva u području energije iz obnovljivih izvora,**
- **osiguravanje poštenog rješenja za potrošače.**

⁷ EurObserv'ER, *The State of Renewable Energies in Europe*, 15. izdanje, 2015. (podaci iz 2014.).

⁸ Studija o procjeni utjecaja energetske učinkovitosti na zaposlenost i društvo.

⁹ COM(2015) 80.

¹⁰ COM(2016) 52.

¹¹ COM(2015) 337.

¹² COM(2016) 482.

¹³ COM(2016) 479.

¹⁴ COM(2016) 501.

¹⁵ COM(2016) 710.

Mjere za olakšavanje uključuju inicijative za ubrzavanje inovacija povezanih s čistom energijom i obnovu europskih zgrada, kao i mjere za: poticanje javnih i privatnih ulaganja i što bolje korištenje raspoloživog proračuna EU-a; promicanje inicijativa industrije za poticanje konkurentnosti; smanjenje utjecaja prijelaza na čistu energiju na društvo; uključivanje raznih sudionika, od vlasti država članica, lokalnih i gradskih vlasti s jedne do poduzeća, socijalnih partnera i ulagača s druge strane, te maksimalno povećanje europskog vodstva u području tehnologija i usluga povezanih sa čistom energijom da bi se trećim zemljama pomoglo ostvariti njihove ciljeve politika.

Ovaj se paket treba promatrati u kontekstu vodstva EU-a u prijelazu na pametniju i čistiju energiju za sve, provedbi Pariškog sporazuma, pokretanju gospodarskog rasta i poticanju ulaganja te tehnološkog vodstva, stvaranja novih mogućnosti zapošljavanja i povećanja dobrobiti građana.

Kako bi se postigli klimatski i energetske ciljevi EU-a za 2030., potrebna su ulaganja u iznosu od približno 379 milijardi eura godišnje u razdoblju 2020. – 2030.¹⁶: uglavnom u energetske učinkovitost, energiju iz obnovljivih izvora i infrastrukturu. Poduzeća iz EU-a trebala bi predvoditi ta ulaganja. U tom kontekstu mnogo aspekata ovisi o sposobnosti poduzeća EU-a za inovacije. EU je namijenio 27 milijardi eura godišnje javnim i privatnim istraživanjima, razvoju i inovacijama u područjima povezanim s energetskom unijom¹⁷ te je stoga dobro pripremljen da ovaj prijelaz pretvori u konkretnu industrijsku i gospodarsku korist.

Zahvaljujući politikama koje Komisija danas predlaže, industrijska proizvodnja mogla bi se povećati u građevinskom sektoru za do 5 %, u sektoru inženjerstva do 3,8 %, a u sektoru željeza i čelika do 3,5 %, što bi značilo 700 000 dodatnih radnih mjesta u građevinskom sektoru, 230 000 u sektoru inženjerstva te 27 000 u sektoru željeza i čelika¹⁸.

2. DAVANJE PRIORITETA ENERGETSKOJ UČINKOVITOSTI

Energetska učinkovitost najšire je dostupan izvor energije. Davanje prioriteta energetskoj učinkovitosti odražava činjenicu da je najjeftiniji i najčišći izvor energije ona energija koja se ne treba proizvoditi ni koristiti. To podrazumijeva osiguravanje da se energetska učinkovitost uzme u obzir u cijelom energetskom sustavu, odnosno, aktivno upravljanje potražnjom da bi se optimizirala potrošnja energije, smanjili troškovi za potrošače i ovisnost o uvozu, uz pristup ulaganjima u infrastrukturu za energetske učinkovitost kao isplativom sredstvu za uspostavu niskougljičnoga i kružnoga gospodarstva. Time će se omogućiti uklanjanje prekomjernih proizvodnih kapaciteta s tržišta, posebno proizvodnje iz fosilnih goriva.

Komisija je revidirala **cilj energetske učinkovitosti** EU-a u skladu sa zahtjevom Europskog vijeća iz listopada 2014. i smatra da bi EU trebao utvrditi obvezujući cilj na razini EU-a od 30 % do 2030. U odnosu na cilj od najmanje 27 % dogovoren 2014., očekuje se da će se ovime bruto domaći proizvod dodatno povećati do 70 milijardi EUR te da će se stvoriti još 400 000 radnih mjesta, kao i da će se dodatno smanjiti troškovi EU-a za uvoz fosilnih

¹⁶ Procjena utjecaja za izmjenu Direktive o energetskoj učinkovitosti, SWD(2016) 405 (iznosi ulaganja izuzev prometnog sektora).

¹⁷ JRC-SETIS, u pripremi.

¹⁸ Izvor: Procjena utjecaja za izmjenu Direktive o energetskoj učinkovitosti, SWD(2016) 405 (detaljni rezultati izvedeni iz makroekonomske analize).

goriva¹⁹. Povećanjem tog cilja pridonijet će se i ispunjenju ciljeva EU-a za 2030. povezanih sa smanjenjem emisije stakleničkih plinova i energijom iz obnovljivih izvora.

Komisija predlaže da se **obveze uštede energije** utvrđene u Direktivi o energetske učinkovitosti²⁰ kojima se od dobavljača i distributera energije zahtijeva godišnja ušteda energije od 1,5 % produlje nakon 2020. Ta je mjera pokazala prve rezultate u pogledu privlačenja privatnih ulaganja i potpore nastanka novih tržišnih subjekata, kao što su pružatelji energetske usluga, uključujući agregatore, te bi se njome ta kretanja trebala poticati i nakon 2020. Novi model tržišta električne energije pridonijet će stvaranju jednakih uvjeta za sudjelovanje na tržištu na strani potražnje.

Na zgrade otpada oko 40 % ukupne potrošnje energije, a oko 75 % njih energetski je neučinkovito²¹. Energetska učinkovitost u zgradama narušena je zbog nedovoljnih ulaganja i brojnih prepreka. Iako se zgrade redovito održavaju ili poboljšavaju, ulaganja u uštedu energije često se zanemaruju zbog oskudnog kapitala za sve vrste ulaganja, nedostatka vjerodostojnih informacija, nedostatka kvalificiranih radnika ili sumnji u moguće koristi te vrste ulaganja. Pri sadašnjoj stopi obnove od približno 1 % zgrada svake godine, bilo bi potrebno sto godina da se sve zgrade unaprijede na moderne, približno nulte razine energije²². Zgrade s čistom energijom predstavljaju mnogo više od uštede energije: povećavaju udobnost življenja i kvalitetu života, imaju potencijal za integraciju energije iz obnovljivih izvora, pohrane i digitalnih tehnologija te povezivanje zgrada s prometnim sustavom. Ulaganja u zgrade s čistom energijom mogu pokrenuti prijelaz na niskougljično gospodarstvo.

Povećanje ulaganja u javne zgrade, kao što su bolnice, škole i uredi, ovisi i o dostupnosti privatnog financiranja i privatnim energetskim kompanijama koje nude inovativne mehanizme, kao što su ugovori o energetske učinku. Ušteda energije može povoljno utjecati i na javne proračune jer se na energiju u takvim javnim zgradama godišnje troši oko milijardu eura. Međutim, pravila za ulaganja iz javnog sektora i statističku obradu obnove imovine trebaju biti transparentna i jasna da bi se olakšalo ulaganje u energetske učinkovitost javne imovine. Komisija u uskoj suradnji s državama članicama analizira utjecaj računovodstvenih pravila javnih tijela u na tržištu za ugovore o energetske učinku te će po potrebi ažurirati svoje smjernice o statističkoj obradi takvih partnerstava do kasnog proljeća 2017.

Izmjenom Direktive o energetske učinkovitosti zgrada²³ ubrzat će se **obnova** zgrada poboljšanjem odredaba o dugoročnim strategijama obnove zgrada, uzimajući u obzir dekarbonizaciju svih zgrada do sredine stoljeća. U okviru tog prijedloga poboljšat će se i informiranje promotora projekata i ulagača poboljšanjem certifikata o energetske učinkovitosti, stavljanjem na raspolaganje informacija o radnoj potrošnji energije javnih zgrada i povezivanjem intenziteta javne potpore s postignutom razinom uštede energije. U prijedlogu se poziva države članice da usmjere ulaganja i na energetske siromašne, jer je energetske učinkovitost jedan od najboljih načina otklanjanja temeljnih uzroka energetske siromaštva.

Kako bi se podržalo **postizanje ciljeva strategije EU-a za mobilnost s niskom razinom emisije** i povećanje korištenja električne energije u prometu, u okviru Direktive o energetske

¹⁹ Procjena utjecaja za izmjenu Direktive o energetske učinkovitosti, SWD(2016) 405.

²⁰ COM(2016) 761.

²¹ Procjena utjecaja za izmjenu Direktive o energetske učinkovitosti zgrada, SWD(2016) 414.

²² Procjena utjecaja za izmjenu Direktive o energetske učinkovitosti zgrada, SWD(2016) 414.

²³ COM(2016) 765.

učinkovitosti zgrada zahtijevat će se ugradnja stanica za punjenje električnom energijom. S obzirom na postojeće zgrade, ta će se odredba primjenjivati od 2025. samo na komercijalne zgrade s više od 10 parkirnih mjesta. S obzirom na nove zgrade ili zgrade na kojima se izvodi opsežnija obnova, ta se će odredba primjenjivati na stambene zgrade s više od 10 parkirnih mjesta u obliku obveze prethodnog postavljanja kabela i na komercijalne zgrade s više od 10 parkirnih mjesta u obliku obveze ugradnje stanica za punjenje. MSP-ovi i tijela javne vlasti mogu se isključiti iz područja primjene jer su potonja već obuhvaćena Direktivom o alternativnim gorivima, pod uvjetom da su njihove stanice za punjenje javno dostupne. Ovaj paket sadržava i razvojnu strategiju EU-a za kooperativne inteligentne prometne sustave radi povećanja učinkovitosti prometa i promicanja digitalnih rješenja za mobilnost,²⁴.

Kako bi se dodatno ubrzala obnova zgrada i podržao prijelaz na zgrade s čistom energijom, Komisija pokreće **Europsku inicijativu za zgrade** (Prilog I.) s komponentom „pametno financiranje za pametne zgrade”. Tom novom inicijativom, u uskoj suradnji s Europskom investicijskom bankom (EIB) i državama članicama, može se **do 2020. osigurati dodatnih 10 milijardi eura iz javnih i privatnih fondova** za energetske učinkovitost i energiju iz obnovljivih izvora u zgradama, pomoći u razvoju širokog portfelja unovčivih projekata i uspostaviti platformu za energetske učinkovitost u svakoj zemlji članici. Tom se inicijativom želi postići i izgradnja povjerenja na tržištu u vezi sa zgradama s čistom energijom tako što se ulagačima i drugim dionicima na raspolaganje stavljaju podatci o tehničkoj i financijskoj učinkovitosti više od 7 000 europskih projekata povezanih s energetskom učinkovitosti u industriji i zgradama te u okviru suradnje s financijskim sektorom na uspostavi sporazumnog okvira za preuzimanje rizika u pogledu ulaganja u zgrade s čistom energijom da bi se za takve projekte omogućilo više ciljanog i normiziranog tržišnog financiranja. To će donijeti velika poboljšanja životnih i radnih uvjeta, pogodnosti u pogledu klime i uštede energije, te radna mjesta i ulaganja. Europska inicijativa za zgrade pruža poticaj europskoj građevinskoj industriji, koja se suočava s nekoliko gospodarskih i društvenih izazova. Energetska učinkovitost zgrada može biti jedan od pokretača modernizacije tog sektora i njegove radne snage.

Energetski intenzivne industrije (npr. industrija čelika i automobilska industrija) trebat će nastaviti s naporima za poboljšanje energetske učinkovitosti. Takva se ulaganja općenito isplate u obliku smanjenih troškova energije. Novi sektori, kao što je sektor obrane, imaju dodatni, dosad neiskorišteni potencijal za energetske učinkovitost, pa će smanjenje troškova izravno povoljno utjecati na javne proračune.

Ekološki dizajn i označivanje energetske učinkovitosti i dalje će imati važnu ulogu u omogućavanju uštede energije i resursa za potrošače i stvaranje poslovnih prilika za europsku industriju. Nakon pomnog razmatranja Komisija je odlučila ojačati usmjerenost politike na proizvode s najvišim potencijalom za uštedu u pogledu energije i kružnog gospodarstva.

Komisija donosi paket koji se sastoji od Plana rada za ekološki dizajn 2016. – 2019. i nekoliko mjera za pojedine proizvode²⁵. U Planu rada za ekološki dizajn utvrđeni su prioriteti Komisije za sljedeće tri godine, uključujući revizije postojećih mjera za pojedine proizvode kako bi oni i dalje bili u tijeku s novim tehnološkim kretanjima, kao i nove proizvode koji će se proučiti uzimajući u obzir moguću regulaciju radi iskorištavanja netaknutog potencijala. Promatrane zajedno, sve mjere utvrđene u Planu rada za ekološki dizajn imaju potencijal za

²⁴ COM(2016) 766.

²⁵ COM(2016) 773; C(2016) 7764, 7765, 7767, 7769, 7770 i 7772.

ostvarenje više od 600 TWh godišnjih ušteda primarne energije u 2030., što je usporedivo s godišnjom potrošnjom primarne energije jedne države članice srednje veličine. Time će se osigurati da Europa održi svoje globalno vodstvo u pogledu norma učinkovitosti proizvoda i nastavi potrošačima i poduzećima osiguravati gospodarske i ekološke koristi.

3. POSTIZANJE GLOBALNOG VODSTVA U PODRUČJU ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH IZVORA

U sektoru energije iz obnovljivih izvora u Europi je zaposleno više od 1 100 000 osoba²⁶, a Europa je i dalje globalni predvodnik u području energije vjetra. Nekolicina velikih europskih proizvođača proizvodi 43 % svih postavljenih vjetroelektrana na svijetu. Smanjenja troškova u tehnologijama za energiju sunca i vjetra potaknuta su ambicioznim politikama EU-a. Zbog toga je energija iz obnovljivih izvora postala jeftinija i dostupnija za cijeli svijet. Iako je Europa izgubila vodeću ulogu u proizvodnji modula solarnih panela te sada uvoz tih panela nadmašuje proizvodnju, većina dodane vrijednosti ugradnje solarnog panela (> 85 %) ostvaruje se u Europi²⁷.

Najveći poslodavci u sektoru energije iz obnovljivih izvora u Europi su industrija za proizvodnju energije iz vjetra, solarnih fotonaponskih tehnologija i krute biomase. Međutim, u industriji fotonaponskih tehnologija bilo je gubitaka radnih mjesta: zaposlenost u sektoru fotonaponskih tehnologija u 2014. bila je tek malo viša od trećine razine u 2011. zbog gubitka proizvodnih mogućnosti u sektoru²⁸. Većina radnih mjesta u području energije iz obnovljivih izvora u EU-u otpada na sektor energije vjetra. U razdoblju između 2005. i 2013. promet sektora energije vjetra povećao se za osam puta, a njegovi se prihodi u EU-u procjenjuju se na približno 48 milijardi EUR²⁹. U istom razdoblju zaposlenost u sektoru energije vjetra u EU-u povećala se za pet puta, uz ukupan broj povezanih zaposlenja od približno 320 000 u 2014³⁰. Komisija će se uključiti i u inicijative koje vodi industrija usmjerene na podupiranje globalnog vodstva EU-a u području energije iz obnovljivih izvora i čistih tehnologija općenito.

Europsko vijeće utvrdilo je cilj da u ukupnoj potrošnji energije u EU-u 2030. **energija iz obnovljivih izvora ima udio od najmanje 27 %**. Ovaj minimalni cilj obvezujući je na razini EU-a, ali se neće prenijeti u nacionalno obvezujuće ciljeve. Umjesto toga, države članice obvezat će se na doprinose kroz integrirane nacionalne energetske i klimatske planove³¹ koji čine dio prijedloga upravljanja za kolektivno postizanje cilja EU-a. Pritisak drugih dionika kroz regionalna savjetovanja o tim planovima i mogućnosti Komisije da daje prijedloge, zajedno s cjelokupnim političkim okvirom koji je utvrđen ostalim zakonodavstvom iz ovog paketa, trebali bi potaknuti države članice da se obvežu na postizanje visokih ciljeva i spriječiti izbjegavanje odgovornosti. U slučaju da Komisija utvrdi da postoji nedostatak na razini planiranja i provedbe, posebno u pogledu energije iz obnovljivih izvora i energetske učinkovitosti, ona može poduzeti potrebne mjere da bi se taj nedostatak izbjegao i ispravio. Ciljna stopa preispitat će se u budućnosti u skladu s međunarodnim obvezama EU-a.

²⁶ EurObserv'ER, 15. izdanje, 2015.

²⁷ Procjena utjecaja za preinaku Direktive o energiji iz obnovljivih izvora, SWD(2016) 418. Vidjeti i sljedeću studiju: http://gramwzielone.pl/uploads/files/Solar_Photovoltaics_Jobs_Value_Added_in_Europe.pdf.

²⁸ EurObserv'ER, 15. izdanje, 2015.

²⁹ EurObserv'ER, 15. izdanje, 2015.

³⁰ EurObserv'ER, 15. izdanje, 2015.

³¹ To će se pitanje rješavati u okviru nove Uredbe o upravljanju energetsom unijom, COM(2016) 759.

Rast u sektoru energije iz obnovljivih izvora trebaju pokretati najinovativnije tehnologije koje donose znatna smanjenja emisija stakleničkih plinova. Globalne tržišne projekcije za rješenja povezana s energijom iz obnovljivih izvora u skladu s dugoročnim ciljevima dekarbonizacije procjenjuju se na oko 6 800 milijardi EUR za razdoblje 2014. – 2035.³², s velikim potencijalom za rast, posebno izvan Europe. Posljednjih godina ulaganja u sredstva proizvodnje energije iz obnovljivih izvora predstavljala su više od 85 % ulaganja u proizvodnju energije, većinom na nižim naponskim razinama, osobito na razini distribucijskih mreža. Cilj je novih prijedloga dodatno učvrstiti taj trend, primjerice uklanjanjem prepreka za vlastitu proizvodnju.

Direktivom o energiji iz obnovljivih izvora³³ zajedno s prijedlozima o novom modelu tržišta električne energije³⁴ utvrdit će se regulatorni okvir kojim se omogućuju **jednaki uvjeti** za sve tehnologije bez ugrožavanja naših klimatskih i energetske ciljeva. Električna energija imat će važnu ulogu u prijelazu na sustav čiste energije. Udjel električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora u ukupnoj proizvodnji električne energije porastao je do 29 % i činit će oko pola mješavine proizvodnje električne energije u EU-u, uglavnom iz varijabilnih izvora kao što su vjetar i sunce. Većina te energije povezat će se na decentralizirani način na razini distribucije. **Tržišna pravila** moraju se prilagoditi da bi se omogućio taj napredak, kontrolirala varijabilnost i osigurala sigurnost opskrbe električnom energijom. Novim regulatornim okvirom stoga će se osigurati da energija iz obnovljivih izvora može u potpunosti sudjelovati na tržištu električnom energijom, ali i da se odredbama koje se odnose na tržište ne diskriminira energija iz obnovljivih izvora.

Kako bi bolje prihvatila rastući udjel energije iz uglavnom varijabilnih obnovljivih izvora, veleprodajna tržišta moraju se dodatno razviti i posebno pružiti prikladna pravila kojima se omogućuje trgovanje u kraćem roku da bi se odrazile potrebe varijabilne proizvodnje. Omogućavanjem trgovanja bliže vremenu isporuke, na dobro integriranim kratkoročnim tržištima električne energije **nagradit će se i fleksibilnost** na tržištu u pogledu proizvodnje, potražnje ili pohrane. Nadalje, tržišna pravila prilagodit će se da bi se omogućilo proizvođačima energije iz obnovljivih izvora da u potpunosti sudjeluju i ostvaruju prihode u svim tržišnim segmentima, uključujući tržišta za usluge sustava.

Prioritetna otprema i dalje će se primjenjivati za postojeće instalacije, instalacije za energiju iz obnovljivih izvora malih razmjera, demonstracijske projekte. Ostale instalacije, neovisno o primijenjenoj tehnologiji, bit će podložne nediskriminacijskim pravilima pristupa trećih osoba. Osim toga, ograničenja za energiju iz obnovljivih izvora trebaju se držati na strogom minimumu.

Ovim novim pravilima proizvođačima električne energije iz obnovljivih izvora omogućit će se da na tom tržištu zarađuju sve veće udjele svojih prihoda. Međutim, tržišni prihodi možda neće u cijelosti pokriti velike troškove kapitala za energiju iz obnovljivih izvora, posebno za nove tehnologije u razvoju. Ulagачi trebaju predvidljivu politiku. Direktiva o energiji iz obnovljivih izvora stoga sadržava načela koja će se odnositi na potporu za energiju iz

³² Međunarodna agencija za energetiku, *World Energy Investment Outlook Special Report 2014*.

³³ COM(2016) 767.

³⁴ Inicijativom za model tržišta obuhvaćene su preinaka Direktive o električnoj energiji (COM(2016) 864), preinaka Uredbe o električnoj energiji (COM(2016) 861), preinaka Uredbe o Agenciji za suradnju energetskih regulatora (ACER) (COM(2016) 863) i nova Uredba o pripravnosti za rizike u sektoru električne energije (COM(2016) 862).

obnovljivih izvora nakon 2020. da bi se osiguralo da potrebni poticaji budu isplativi i da se smanji narušavanje tržišta.

Za uspješnu integraciju energije iz obnovljivih izvora i dalje će biti potrebne robusne prijenosne i distribucijske infrastrukture i **dobro povezana europska mreža**. Europa ima najsigurniju elektroenergetsku mrežu na svijetu, no do 2030. u nju će biti potrebno uložiti znatna sredstva. Komisija usko surađuje s državama članicama u regionalnom kontekstu (Plan za interkonekciju baltičkog energetskog tržišta (BEMIP), Skupina za plinsku povezanost središnje i jugoistočne Europe, Jugozapadna Europa i Sjeverna mora) da bi se omogućio razvoj ključnih infrastrukture. Usto je uspostavila i stručnu skupinu za savjetovanje o oblikovanju i postizanju ciljeva interkonekcije za 2030.

Potencijal **grijanja i hlađenja** za pridonošenje ukupnom cilju povezanom s energijom iz obnovljivih izvora nedovoljno je iskorišten. U Strategiji za grijanje i hlađenje³⁵ utvrđen je opći pristup. Trenutačnim prijedlozima države članice potaknut će se na povećanje udjela goriva iz obnovljivih izvora za grijanje i hlađenje, a operatere sustava centraliziranog grijanja i hlađenja da otvore svoju mrežu konkurenciji i potaknu uvođenje, primjerice, toplinskih pumpi.

Bioenergija predstavlja velik udjel naše kombinacije obnovljivih izvora energije, što će se nastaviti i u budućnosti. Ona donosi zapošljavanje i gospodarski razvoj u ruralna područja, zamjenjuje fosilna goriva i pridonosi energetske sigurnosti.

Razvoj **naprednih alternativnih goriva za promet** poticat će se kroz obvezu miješanja za dobavljače goriva, dok će se postupno smanjivati udjel biogoriva proizvedenih iz prehrambenih sirovina u postizanju cilja EU-a povezanog s energijom iz obnovljivih izvora. Potpora elektrifikaciji prometa jedan je od novih glavnih ciljeva u okviru tržišta električne energije te će se ojačati odredbama koje se odnose na maloprodajna tržišta električne energije.

Trenutačno korištenje **krute biomase** za proizvodnju topline i električne energije u EU-u uglavnom je lokalnih i regionalnih razmjera i temeljeno na nusproizvodima šumarske industrije, a na trenutačnim razinama nema nepovoljan utjecaj na klimu. Međutim, postoji zabrinutost da će se taj utjecaj na klimu pogoršati ako razina korištenja nastavi rasti. Dugoročno osiguravanje povoljnog utjecaja na klimu zahtijevat će, posebno, ograničavanje dodatnog pritiska na šume.

Postoji potreba za većim **sinergijama između kružnoga gospodarstva** i raznih primjena biomase, posebno zbog činjenice da se drvo može koristiti za niz proizvoda s većom dodanom vrijednosti, a ne samo za proizvodnju energije. U cilju optimalnog promicanja tih sinergija, samo učinkovita pretvorba biomase u energiju treba dobiti javnu podršku, bilo u obliku financijske potpore ili preferencijalnog pristupa mreži, osim u slučaju opravdanih razloga zaštite opskrbe energijom.

Danas se većina biomase korištene za proizvodnju topline i električne energije dobiva iz šuma. Diljem EU-a i šire šume i prakse upravljanja njima veoma se razlikuju. Države članice EU-a razvile su nacionalno zakonodavstvo o **održivom upravljanju šumama** i surađuju, primjerice, u okviru procesa Forest Europe. Nekoliko država članica koje uvoze velike količine biomase za proizvodnju energije uspostavilo je i namjenske sustave održivosti za

³⁵ COM(2016) 51.

biomasu i to će moći i dalje činiti u okviru prijedloga Komisije. Europska komisija nastavit će i podupirati održivu mobilizaciju drva u okviru politike ruralnog razvoja EU-a. Te se razine djelovanja dopunjuju i podupiru praksu održivog upravljanja šumama.

Komisija stoga predlaže da se postojeći kriteriji EU-a u pogledu održivosti prošire na sve vrste bioenergije. Predlaže se novi pristup za biomasu iz šuma, koji se temelji na postojećem zakonodavstvu o održivom upravljanju šumama i prikladnom obračunavanju emisija stakleničkih plinova koje proizlaze iz korištenja zemljišta i šumarskog sektora u zemlji porijekla biomase. Kretanja u proizvodnji i korištenju biomase za dobivanje energije pratit će se i preispitivati u okviru upravljanja energetske unijom.

4. PRUŽANJE POŠTENOG RJEŠENJA POTROŠAČIMA

Potrošači imaju središnje mjesto u energetske uniji. Energija je ključno dobro, koje je sasvim neophodno za potpuno sudjelovanje u modernom društvu.

Prijelaz na čistu energiju mora biti pošten i za one sektore, regije ili ranjive dijelove društva na koje on utječe.

Komisija predlaže reformu energetske tržišta da se **poveća moć potrošača** i da im se omogući veća kontrola pri donošenju odluka u pogledu energije. Za poduzeća to podrazumijeva veću konkurentnost. Za građane to znači bolju informiranost, mogućnosti da budu aktivniji na energetske tržištu i imaju veću kontrolu nad svojim troškovima energije.

Prvi je korak u stavljanju potrošača u središte energetske unije omogućiti im bolju **informiranost** o vlastitoj potrošnji energije i njezinim troškovima. U okviru prijedloga potrošačima se će dati pravo na pametna mjerila, jasne račune i jednostavnije uvjete promjene dobavljača. Prijedlozima će se omogućiti jeftinija promjena dobavljača ukidanjem naknada za raskidanje ugovora. Certificirani alati za usporedbu potrošačima će pružati pouzdanije informacije o dostupnim ponudama. U okviru prijedloga osigurat će se pouzdaniji certifikati o energetske učinkovitosti s pokazateljem pripremljenosti za pametne tehnologije.

U okviru ovog paketa Komisija povećava transparentnost sastavljanjem **drugog dvogodišnjeg izvješća o troškovima i cijenama energije**³⁶. Troškovi energije utječu na naš izbor kombinacije izvora energije, troškove našeg kućanstva i na konkurentnost Europe. Uz stopu ovisnosti o uvozu od 74 % na EU i dalje utječu promjenjive cijene fosilnih goriva koje se utvrđuju na globalnoj razini. Posljednjih godina zahvaljujući globalnim kretanjima trošak EU-a za uvoz energije smanjio se za 35 % i potaknuo gospodarski rast. Veleprodajne cijene električne energije najniže su u posljednjih 12 godina, cijene plina smanjile su se za 50 % od 2013., a cijene nafte za gotovo 60 % od 2014. Razlike u cijenama smanjile su se u usporedbi s ostalim gospodarstvima u svijetu.

Cjenovni se trendovi razlikuju kada je riječ o cijenama za krajnje korisnike u kućanstvima. U suprotnosti sa smanjenjem cijena energije prisutni su rastući mrežni troškovi i državni porezi i pristojbe jer se energija često upotrebljava kao porezna osnovica prijeko potrebnih državnih prihoda. Maloprodajne cijene električne energije od 2008. svake godine rastu za približno 3 %, a maloprodajne cijene plina za 2 %. Troškovi energije stoga su malo porasli i iznose gotovo 6 % troškova kućanstava.

³⁶ COM(2016) 769.

Regulatorne promjene koje se uvođe trenutnim paketom i prijelaz sa centralizirane konvencionalne proizvodnje na decentralizirana, pametna i međusobno povezana tržišta i korisnicima će omogućiti da jednostavnije proizvode vlastitu energiju, pohranjuju je, dijele, troše ili prodaju natrag na tržište, neposredno ili u okviru energetske zadruge. Potrošači će moći ponuditi odgovor na potražnju neposredno ili preko energetske agregatora. S pomoću novih pametnih tehnologija potrošači će moći, ako to odluče, kontrolirati svoju potrošnju energije i njome aktivno upravljati uz povećanje ugodnosti. Zahvaljujući ovim promjenama kućanstva i poduzeća moći će lakše povećati svoje sudjelovanje u energetskom sustavu i odgovarati na cjenovne signale. To zahtijeva i uklanjanje ograničenja veleprodajnih i maloprodajnih cijena, uz osiguravanje potpune i odgovarajuće zaštite ranjivih potrošača u kućanstvima. Novim regulatornim prijedlozima stvorit će se i prilike da nova i inovativna trgovačka društva potrošačima ponude brojnije i bolje usluge. Time će se omogućiti inovacija i digitalizacija i pomoći europskim poduzećima da ostvare energetske učinkovitost i pruže niskougljične tehnologije.

Energetsko siromaštvo velik je izazov diljem EU-a, a njegov su uzrok niski prihodi i energetske neučinkovito stanovanje. Gotovo 9 % ukupnih troškova kućanstava s najnižim prihodima u EU-u u 2014. otpadalo je na energiju³⁷. To je povećanje od 50 % u odnosu na 10 godina prije, mnogo više nego za prosječno kućanstvo. Ovim paketom utvrđuje se novi pristup zaštiti ranjivih potrošača, koji obuhvaća i pomaganje državama članicama da smanje troškove energije za potrošače podupirući ulaganja u energetske učinkovitost. U okviru prijedloga Komisije za energetske učinkovitost od država članica traži se da uzmu u obzir energetsko siromaštvo i da se dio mjera za energetske učinkovitost provodi kao prioritet u kućanstvima koja su pogođena energetskim siromaštvom ili u socijalnom smještaju. I njihove dugoročne strategije obnove zgrada trebaju doprinijeti smanjenju energetskog siromaštva. Osim toga, u okviru procesa upravljanja energetskom unijom, države članice morat će pratiti energetsko siromaštvo i izvješćivati o njemu, a Komisija će omogućiti razmjenu najboljih praksi. Nadalje, u skladu sa svojim naporima da poveća moć potrošača i zaštiti ih, Komisija predlaže određene proceduralne mjere zaštite prije isključenja potrošača iz opskrbe mreže. Komisija uspostavlja i Promatračnicu za energetsko siromaštvo da bi se pružili bolji podaci o tom problemu i njegovim rješenjima te pomoglo državama članicama u njihovim naporima u borbi protiv energetskog siromaštva.

5. MJERE ZA OLAKŠAVANJE

EU već ulaže mnoge napore da podrži prijelaz na čistu energiju i ispunjenje triju ključnih prioriteta: prednost energetske učinkovitosti, globalno vodstvo EU-a u području energije iz obnovljivih izvora i pošteno rješenje za potrošače. No potrebno je učiniti više.

To dijelom podrazumijeva uspostavu regulatornog okvira EU-a za razdoblje nakon 2020., iz čega proizlaze prijedlozi o modelu tržišta, energetskoj učinkovitosti, energiji iz obnovljivih izvora i upravljanju, kojima se nadopunjuju inicijative koje je Komisija već predstavila za borbu protiv klimatskih promjena i mobilnost s niskom razinom emisije³⁸.

EU treba olakšati prijelaz na čistu energiju i s pomoću drugih sredstava kojima raspolaže. To uključuje korištenje širokog raspona politika EU-a: učinkovitu primjenu regulatornog okvira

³⁷ Vidjeti Radni dokument o energetskom siromaštvu (fusnota 4. gore).

³⁸ Vidjeti Komunikaciju „Ubrzanje prelaska na niskougljično gospodarstvo u Europi” (COM(2016) 500) i Komunikaciju o europskoj strategiji za mobilnost s niskom razinom emisije (COM(2016) 501).

EU-a, korištenje financiranja EU-a na učinkovit i koherentan način te poticanje partnerstava s dionicima.

Prijelaz na čistu energiju neće se dogoditi bez **djelovanja više dionika** iz civilnog društva i na lokalnoj i regionalnoj razini. Gradovi, regije, poduzeća, socijalni partneri i ostali dionici trebaju se aktivno uključiti u rasprave o energetske prijelazu, posebno u kontekstu integriranih nacionalnih energetskih i klimatskih planova da bi se u okviru njih prikladno odgovorilo na potrebe različitih područja.

Potrebne mjere s vremenom će se razvijati. U okviru godišnjeg izvješća o stanju energetske unije Komisija će izvijestiti o provedbi mjera za poticanje prijelaza na čistu energiju koje su predstavljene zajedno s ovim paketom i prema potrebi dodati nove mjere.

Kako bi se potakla konkurentnost Europe i uvođenje tehnologija za čistu energiju, Komisija kao dio svojeg paketa predstavlja **inicijativu za ubrzanje inovacija za čistu energiju**³⁹. Tom se inicijativom utvrđuje niz posebnih mjera za poboljšanje regulatornog, gospodarskog i ulagačkog okruženja za inovacije u području tehnologija i sustava za čistu energiju. Polazeći od Europskog strateškog plana razvoja energetskih tehnologija (SET) i tekućeg razvoja Strateškog programa za istraživanje prometa i inovacije (STRIA), ona uključuje i ograničeni broj integriranih prioriteta temeljenih na istraživanjima, inovacijama i konkurentnosti u cilju potpore strateških ciljeva ovog paketa. Ovim strogo utvrđenim prioritetima pridonijet će se preusmjeravanju znatnog dijela resursa iz programa Obzor 2020. (najmanje 2 milijarde eura) i vođenju javnih potpora i privatnih ulaganja diljem EU-a. Osim toga, Komisija će ispitati novi pristup financiranju kako bi poduprla inovacije s velikim rizikom i velikim učinkom u području čiste energije i unaprijedila djelovanje Europskog instituta za inovacije i tehnologiju, a posebno relevantnih zajednica znanja i inovacija (ZZI-ovi) za promicanje poduzetništva i uvođenja na tržište inovativnih, energetski učinkovitih rješenja s niskim udjelom ugljika.

U cilju rasta i otvaranja radnih mjesta industrija EU-a mora biti među prvim redovima u prijelazu na čistu energiju. Komisija će poduprijeti **inicijative koje vodi industrija** radi promicanja globalnog vodstva EU-a u području čiste energije i niskougljičnih tehnoloških rješenja. Te inicijative trebaju biti usmjerene na jačanje industrijskih karika u cijelom lancu vrijednosti i uključivati negospodarske aktere kao što su socijalni partneri i organizacije potrošača. Komisija će s relevantnim dionicima raspravljati i o potrebi za uspostavom industrijskog foruma za čistu energiju na kojem bi se mogle okupiti razne strane (energetika-promet-proizvodnja-digitalne tehnologije itd.) i kolektivno raspravljati o načinu optimalnog korištenja prednosti prijelaza na čistu energiju za industriju EU-a i promicanja naše globalne konkurentnosti i međunarodne suradnje.

Države članice trebaju razmotriti utjecaj prijelaza na čistu energiju na društvo, vještine i industriju, a nacionalni, energetski i klimatski planovi trebali bi odražavati taj utjecaj. Komisija će ispitati kako bolje **poduprijeti taj prijelaz u regijama u kojima se intenzivno koriste ugljen i ugljik**. U tu svrhu radit će zajedno s akterima iz tih regija, pružati smjernice, posebno za pristup raspoloživim fondovima i programima i njihovo korištenje te poticati razmjenu dobrih praksi, uključujući rasprave o industrijskim planovima i potrebama za stjecanjem novih vještina, a sve to u okviru ciljanih platformi.

³⁹ COM(2016) 763.

Općenito, Komisija će pružiti platforme za pomoć sektorima i radnicima u prilagodbi **vještina** potrebama prijelaza na čistu energiju. Na temelju iskustva s prvim pilot-programima u okviru Plana vještina za Europu⁴⁰ za automobilske sektor i sektor pomorske tehnologije, Komisija će 2017. predstaviti nove Planove za sektorsku suradnju u pogledu vještina u području energije iz obnovljivih izvora i za građevinski sektor, usmjerene na tehnologije s niskim udjelom ugljika.

Ovim se paketom ujedno unapređuje djelovanje EU-a u **ukidanju neučinkovitih poticaja za fosilna goriva** u skladu s međunarodnim obvezama u okviru skupina G7 i G20 te u Pariškom sporazumu. Preostala, no i dalje znatna javna potpora za naftu, ugljen i ostala goriva s visokim udjelom ugljika i dalje narušava energetske tržište, uzrokuje gospodarsku neučinkovitost i sprječava ulaganja u prijelaz na čistu energiju i inovacije. Reformom modela tržišta ukinut će se prioritetne otpreme za ugljen, plin i treset te će se ograničiti potreba za mehanizmima kapaciteta koji su često ovisili o ugljenu. Komisija će uspostaviti i redovito praćenje poticaja za fosilna goriva u EU-u te očekuje od zemalja članica da upotrijebe svoje energetske i klimatske planove za praćenje napuštanja poticaja za fosilna goriva. Komisija će provesti procjenu REFIT (primjerenost i učinkovitost propisa) okvira EU-a za oporezivanje energije da bi se definirali mogući sljedeći koraci i u kontekstu napora za ukidanje poticaja za fosilna goriva.

Vanjska politika i politika razvojne suradnje EU-a važni su alati za potporu prijelaza na čistu energiju na globalnoj razini i pomaganje našim partnerima u susjednim zemljama i zemljama u razvoju u tom procesu⁴¹.

EU jača suradnju u području energetske učinkovitosti sa zapadnim Balkanom, Turskom te južnim i istočnim susjedima. Pokrenuta su prva četiri pilot-projekta za unapređenje ulaganja u energetske učinkovitost u građevinskom sektoru, a moguće je da će se 2017. proširiti na veći broj zemalja partnera. EU će usto ojačati financiranje za energetske učinkovitost u zgradama u okviru relevantnih instrumenata financiranja za susjedne i pretprijetne zemlje.

Afrika je povlašten partner EU-a, a energetske partnerstvo Afrike i EU-a pruža okvir za suradnju u području energetike. EU usto podupire afričku inicijativu za energiju iz obnovljivih izvora.

Europska poduzeća mogu iskoristiti ove prilike da ponude svoju izvrsnost u izvozu i ulaganju u energetske učinkovitost i energiju iz obnovljivih izvora diljem globalnih konkurentnih tržišta. EU namjerava zaključiti ambiciozan sporazum o ekološkim dobrima u okviru Svjetske trgovinske organizacije i promiče liberalizaciju ekoloških dobara i usluga te olakšavanje trgovine i ulaganja u proizvodnju energije iz obnovljivih izvora u svojim bilateralnim trgovinskim sporazumima.

U Prilogu II. „**Poticanje prijelaza na čistu energiju**” istaknuta su neka od područja u kojima se konkretno djelovanje može u kratkom roku ojačati ili preusmjeriti, ili u kojima se mogu poboljšati sinergije radi podupiranja radnih mjesta, rasta i ulaganja u Europi. Time bi se trebalo i pomoći državama članicama da ispune svoje energetske i klimatske obveze za 2020. i omogućiti im da preuzmu ambiciozne obveze pri ekonomičnom utvrđivanju ciljeva za 2030.

⁴⁰ Vidjeti Komunikaciju *Novi program vještina za Europu: Suradnja na jačanju ljudskog kapitala, zapošljivosti i konkurentnosti*, COM(2016) 381.

⁴¹ Vidjeti Komunikaciju o Prijedlogu za novi europski konsenzus o razvoju – naš svijet, naše dostojanstvo, naša budućnost, COM(2016) 740; i predloženi europski plan za vanjska ulaganja.

te istodobno potaknuti ostale dionike iz javnog i privatnog sektora da se dublje uključe u prijelaz na čistu energiju.

6. ZAKLJUČCI

Parlament i Vijeće moraju što žurnije donijeti sve zakonodavne prijedloge povezane s energetsom unijom koje je Komisija iznijela 2015. i 2016. To je istaklo i Europsko vijeće u ožujku 2016. i podržao Europski parlament. Napredak će se razmotriti na zasjedanju Europskog vijeća u proljeće 2017.

Europski parlament i Vijeće trebaju održati ukupnu koherentnost ovog paketa i ranijih prijedloga Komisije o, primjerice, sustavu za trgovanje emisijama, podjeli napora, korištenju zemljišta i mobilnosti s niskom razinom emisije.